

Мороз Л. В., Казнодзей А. В.,

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У ПРОЦЕСІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

У статті описується педагогічна майстерність викладача іноземної мови в процесі міжкультурної інтеграції.

Ключові слова: комунікація, особистісні вміння, професійна діяльність, мотивація, мовленнєва діяльність.

В статье описывается педагогическое мастерство преподавателя иностранного языка в процессе межкультурной интеграции.

Ключевые слова: коммуникация, личностные умения, профессиональная деятельность, мотивация, языковая деятельность.

This article describes pedagogical skills of the teacher of foreign language in the course of intercultural integration.

Key words: communications, personal abilities, professional activity, motivation, language activity.

На сучасному етапі розвитку педагогіки першоосною є поняття професійної компетенції. Професійна компетенція забезпечується відповідними вміннями практичного оволодіння іноземною мовою як засобом спілкування, так і засобом розв'язування методичних завдань, наявністю певних якостей особистості, які сприяють її активному та успішному функціонуванню в умовах професійно-педагогічної діяльності. Формування професійно-педагогічної компетенції відбувається разом з усіма елементами педагогічної діяльності викладача іноземної мови. Це означає, що для ефективності здійснення навчального процесу потрібно враховувати: наявність джерел педагогічної майстерності, які спрямовані на педагогічну діяльність, бажання виконувати дії для здобування професійних знань і розвитку вмінь та прагнення перевіряти свій досвід на практиці; розуміння структури професійно-педагогічної діяльності під час навчання іноземної мови з урахуванням специфіки цілей, методів та прийомів навчання; наявність професійно значущих вмінь та навичок, які постійно розвиваються та вдосконалюються і забезпечують реалізацію основних виробничих функцій викладача іноземної мови.

Метою статті є проаналізувати зміст педагогічної діяльності викладача іноземної мови в процесі міжкультурної інтеграції.

Перелік професійно-педагогічних вмінь подано в працях О. Б. Бігич, Н. В. Баграмової, Н. Д. Гальської, В. Г. Бобрової, Н. М. Розенберга, С. Ю. Ніколаєва та ін.

Якщо розглянути вміння з погляду інтердисциплінарності, а саме: педагогіки, психології та методики викладання, то можна представити їх трьома групами: спеціальних, загально-педагогічних та особистісних умінь. Спеціальні вміння залежать від характеру навчальної дисципліни і дають змогу поглиблено ознайомлюватися з нею. До складу загально-педагогічних умінь належать основні, тобто дидактичні, психологічні, організаторські, суспільно-політичні та додаткові, тобто практичні, спортивні й художні. Особистісні вміння—це педагогічні здібності (комунікативні, експериментальні, дидактичні та організаторські) і психічні якості особистості майбутнього викладача (інтелектуальні, моральні, вольові).

Професійна діяльність складається з чіткої послідовності декількох етапів. Так, безпосередній перехід до викладання певного курсу з іноземної мови, потребує від викладача формування загального бачення очікуваної діяльності та її результатів, тобто полягає в опрацюванні значного інформаційного масиву. Потім слід визначитися із загальними цілями, навчальним матеріалом, методами, засобами, прийомами навчання, які найкраще відповідають цьому курсу. Наступним кроком викладача є планування конкретного заняття з іноземної мови, яке має бути певним внеском у досягненні загальної мети курсу. Після виконання значного обсягу підготовчої роботи викладач починає проводити заняття з іноземної мови, здійснює багатоаспектний аналіз професійної діяльності з метою запобігання помилкам у майбутньому та досягнення вищого рівня професіоналізму.

Першою групою професійних умінь педагога є *підготовка до організації навчально-виховного процесу*, яка включає в себе уміння: аналізувати мовний та мовленнєвий матеріал з точки зору лінгвістики та методики викладання іноземних мов; аналізувати та оцінювати підручники та методичні матеріали; проводити дослідницьку роботу з проблем навчання іноземної мови з метою вивчення нових стратегій навчання; аналізувати допоміжні засоби навчання та обирати ті, що найкраще відповідають цілям навчання на певному етапі.

Власне ж проведення заняття з іноземної мови, як один з чи не найскладніших видів педагогічної діяльності, містить в собі цілу низку складових: зміст, структура, організація та атмосфера заняття, кожна з яких, є, в свою чергу, окремою групою умінь.

Так, *зміст заняття* включає три підгрупи умінь, які стосуються навчання видів мовленнєвої діяльності; розвитку мовних навичок, визначення сформованості мовленнєвих навичок та умінь їх оцінювання; розвитку навчальних умінь студентів.

Перша підгрупа умінь — *навчання аудіювання*. Воно полягає у вмінні: володіти нормативною іншомовною вимовою; здійснювати виховний, освітній і розвивальний вплив на студентів за допомогою обраних аудіо-

текстів; розвитку лексичних і граматичних навичок на основі текстів для аудіювання; організувати роботу з аудіотекстом таким чином, щоб вона сприяла вдосконаленню рецептивних слухових навичок на основі фонетичних явищ іноземної мови, які зустрічаються в аудіотекстах; навчати аудіюванню прагматичних текстів; навчати таких прийомів аудіювання, як мовна здогадка, анотація, прогнозування, ігнорування деталей; змінювати умови роботи з аудіотекстом; надавати попередні пояснення до сприймання на слух монологічного чи діалогічного мовлення.

Наступною складовою групи умінь мовленнєвої діяльності є *навчання усного спілкування*, що охоплює вміння: адаптувати своє мовлення до конкретної ситуації та рівня оволодіння іноземною мовою студентами; стимулювати спонтанне мовлення; аналізувати та враховувати під час навчання психологічні і мовні особливості діалогічного мовлення; методично грамотно пред'являти тексти діалогів у власному виконанні чи з використанням технічних засобів навчання; трансформувати монологічні тексти в діалоги різних функціональних типів; укладати на основі аналізу різноманітні схеми діалогів різних функціональних типів; передбачувати можливі мовні і психологічні труднощі оволодіння студентами монологами різних функціональних типів; стимулювати іншомовну мовленнєву діяльність студентів у монологічному мовленні способом постановки певних комунікативних завдань; аналізувати та критично оцінювати подані в підручнику вправи для навчання монологічного мовлення, визначати їхні цілі та ефективний режим виконання; формулювати мовленнєві завдання для пред'явлення і навчання монологів різних функціональних видів; виділяти постійні і перемінні складові в структурі і змісті висловлювання на рівні речення і надфразової єдності монологів різних функціональних видів; модифікувати тексти для читання та аудіювання у тексти монологів різних функціональних видів як зразки для студентів; виявляти і методично правильно виправляти помилки студентів у говорінні.

Не менш важливою складовою цієї підгрупи умінь є й навчання *письменого спілкування*, або ж вміння: адаптувати своє писемне мовлення до конкретних умов та рівня оволодіння іноземною мовою студентами; формулювати цілі навчання писемного мовлення; методично грамотно оформити у письмовому вигляді план-конспект заняття з іноземною мовою; грамотно та логічно оформляти письмові повідомлення іноземною мовою; орієнтуватися в етапах навчання писемного мовлення та в системі вправ для формування умінь писемного мовлення; пояснювати призначення різних анкет, формулярів, опитувальних листів; передбачати потенційні навчальні труднощі писемного спілкування та знаходити їх причину.

Отже, педагогічна майстерність – це комплекс спеціальних знань, умінь та навичок, які дають змогу викладачеві ефективно керувати на-

вчально-пізнавальною діяльністю студентів та здійснювати значний педагогічний вплив і взаємодію.

Література:

1. Гуревич Р. С. Формування інформаційної культури майбутнього фахівця як невід'ємна складова сучасної професійної діяльності // Педагогіка та психологія професійної освіти : результати досліджень і перспективи : Збірник наукових праць / За редакцією І. А. Зазюна та Н. Г. Ничкало. – Київ, 2003. – С. 534-559.
2. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах : Підручник / Колектив авторів під керівн. Ніколаєвої С. Ю. – К.: Ленвіт, 1999. – 319 с.
3. Розенберг Н. М. Информационная культура в содержании общего понятия / Н. М. Розенберг // Сов. Педагогіка. – 1991. – № 3. – С. 33-38.
4. Семенюк Є. П. Перспективи розвитку інформаційної культури в Україні / Є. П. Семенюк // Інформація та нові технології. – 1993. – № 3. – С. 11-13.
5. Сура Н. А. Навчання студентів університету професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою 2005 года : Автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. – Луганськ, 2005.